

VII. LİRNİK KONGRE TOPLANDI

Odamızın, Elektrik Enerjisini konu alan VII. Teknik Kongresi 24-26 Aralık'ta Ankara'da yapıldı. Enerji sorununun çeşitli yönleriyle tartışıldığı kongrede yıllardır sürdürülen dışa bağımlı enerjipolitika-sının sorunu giderek içinden çıkılmaz bir duruma getirdiği bir kez daha vurgulandı. Uzun ve kısa erimli çözüm önerileri görüşüldü. Kongrenin ilginç bir yönü de bir dış ülkenin Elektrik Mühendisleri Birliği Başkanının da kongreye bir tebliğle katılması oldu.

EMO Başkanı Ahmet Varol'un konuşmasıyla açılan kongrede daha sonra sırasıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selahattin Kılıç, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Sayın Behice Boran, Polonya Elektrik Mühendisleri Birliği Başkanı Sayın Tadeusz Dryzek, Ankara Belediye Başkanı Sayın Vedat Dalokay ve TEK Genel Müdürü Sayın Behçet Yücel söz aldılar.

Kongrede bundan sonra çeşitli kuruluş ve kişilerin bilimsel bildirimleri sunuldu ve tartışıldı. Kongre, Mehmet Erdemir, İhsan Topaloğlu, M. Tanju Akad ve Tahsin Yalabık'm katıldıkları ve Korkut Öngün'ün yönettiği panellerle devam etti.

EMO Başkanının, konukların konuşmalarını, panelin bir özetini ve kongre kapanış bildirisini sunuyoruz.

KONGREYİ ACARKEN

Ahmet VAROL

Sayın Konuklar, Sayın Basın ve TRT mensupları, Sayın Üyeleri-miz.

Dışa bağımlı ekonomi politikasının sürdürüldüğü günümüzde kamuoyu tarafından elektrik kesintisi ve çalışma saatlerinin değiştirilmesi olarak yaşanan, üretimin altyapısı olması nedeni ile de üretim kısıtlamasını beraberinde getiren elektrik enerjisi sorununu bu kongrede verilen tebliğlerle ve yapılan konuşmalarla bir kere daha bilimsel olarak kamuoyuna sunmaya çalışacağız.

Kongremize tebliğ gönderen, mali katkıda bulunan, konuşmacı ve dinleyici olarak katılan, sergiye katılan kuruluşlara ve üyelerimize teşekkür ederiz.

Bilindiği gibi elektrik enerjisi ikincil bir enerjidir. Bu enerjinin üretiminde birincil kaynak olarak kullanılan enerji potansiyelleri ve bunların ülkemizdeki dağılımını incelemek nasıl bir enerji politikası izlenmesi gerektiğini ortaya koyacaktır.

Ülkemizdeki bilinen birincil kaynaklar; taşkömürü, linyit gibi katı yakıtlarla, fuel-oil, mazot, motorin gibi petrol ürünleri, hidrolik potansiyel, nükleer enerji kaynaklarıdır.

Birincil kaynakların rezervleri ve ülkemizdeki yerel dağılımı ise şöyledir:

TAŞKÖMÜRÜ : Taşkömürünün ısı değeri 6000-8000 kcal/kg arasındadır. Yataklar Zonguldak yörelerindedir ve bilinen rezervi 1 milyar tondur. Bu kıymetli kaynak başta demir-çelik endüstrisi olmak üzere, çeşitli endüstri kollarında ve demiryolu taşımacılığında kullanılmaktadır.

LİNYİT : Isıl değeri 2000-5000 kcal/kg arasındadır. Ülkemizin çeşitli yörelerine değişik ısı karakter ve karışımlarla dağılmış bulunmaktadır. Linyit için ülkemizde tam bir arama çalışması yapılmadığını zaman zaman yeni bulunan linyit yatakları kanıtlamaktadır. Linyitin bilinen potansiyel miktarı 6 milyar ton dolaylarında ise de genel kanı bu sayının çok üstünde olduğudur.

Linyit yatakları ülkemizde kamu kesimi yanında özel sektör tarafından da işletilmektedir.

Kamu işletmelerinde üretilen linyitlerin büyük bir kısmı yıkanıp ayıklandıktan sonra satışa çıkarılmaktadır.

Özel sektör ise yapısı gereği, sermaye, bilgi ve teknik yönden

geri koşullar içinde sadece büyük kârlara yönelik çalışmakta, zengin damarlara giderek galeri çalışması yapmak yerine yüzeyel çalışmayı yeğ tutmaktadır. Bunun sonucu olarak istenilen miktar kömürü çıkaramadığı gibi, potansiyel kömür yanarak kullanılmaz hale gelmektedir.

PETROL ÜRÜNLERİ : 1954 yılında Amerikalı uzmanlara hazırlattırılan petrol yasasına göre yabancılara geniş ayrıcalıklar tanınmıştır. Bu yasadaki yararlanan çokuluslu petrol şirketleri ilk yıllarda jeolojik ve jeofizik araştırmalar yapmışlar, daha sonraki yıllarda dışardan petrol ithalini kârlı gördüklerinden petrol ticareti yapmışlardır. 1956 yılında TPAO 16 000 metre sondajla toplam sondajın % 67'sini yaparken tüm yabancı şirketler 8000 metre sondaj yaparak toplam sondajın % 33'ünü gerçekleştirmişlerdir. 1967 yılında ise TPAO 83 000 metre sondajla toplam sondajın % 80'ini yaparken tüm yabancı şirketlerin 20 000 metrelik sondajla toplam sondajın % 20'sini yapar duruma geldiği görülmektedir. Petrol aramalarında kendilerine kanunla ayrıcalık tanınırken arama yerine ticareti yeğledikleri kanıtlanmaktadır. Bu oranı yabancı şirketler daha sonraki yıllarda tamamen durdurmuşlardır.

HİDROLİK POTANSİYEL : Hidrolik potansiyelimiz 80 milyar KWh civarındadır. Avrupa'da hidrolik potansiyel bakımından ön sıralarda bulunmaktayız.

BİRİNCİL KAYNAKLARIN ELEKTRİK ENERJİSİNDE KULLANIMI

Yukarıda kısaca bilinen miktarları sunulan birincil kaynaklardan anlaşılacağı gibi, ülkemizin elektrik enerjisi üretimi linyit kaynaklarımıza ve hidrolik potansiyelimize dayalı bir biçimde planlanmak gerekirken, bağımlılık ilişkileri içinde nasıl planlandığını vereceğim sayısal değerler kanıtlayacaktır.

Linyit kömürünün elektrik enerjisi üretimindeki payı 1962 yılında % 16,8 iken bu değer 1967 yılında % 16,6'ya, 1972 yılında

ise % 13,7'ye düşmüş, buna karşın petrol ürünlerinin payı ise, 1962'de % 7,6'dan 1967'de % 25,1'e, 1972'de ise % 39,8'e çıkmıştır. Avrupa'da hidrolik potansiyel bakımından ön sıralarda olduğunu belirttiğimiz Türkiye, bu potansiyelden yararlanmada son sıralara düşmüştür.

Bu duruma neden düşülmüştür? Bunu açıklamaya çalışacağım.

1960 yılından sonra ülkemizde elektrik üretecek yeni santraller kurulması kaçınılmazdı. Bilindiği gibi Keban Santralının ön çalışmaları daha önceki yıllarda da yapılmıştı. Ancak ortada tam ve yeterli bir etüd yokken Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralının temelleri atıldı. 1967 yılı sonunda işletmeye açılacağı düşünülen Keban projesine tam bir kurtarıcı gözü ile bakılıyordu. Aslında oynanan oyun başkaydı. Bu dönemde petrol uluslararası tekelleri sermayenin fiyat oluşumuyla dağattığı bir maddedir ve petrol ticareti dünyanın en kazançlı ticaretidir. Bu şirketler endüstriyel gelişimini tamamlamış ülkelerin kurduğu ekonomik, siyasal örgütlerle de içli dışlı bulunmakta ve geri kalmış ülkelerdeki denetim güçleriyle enerji yatırımlarını planlamaktadırlar. Ülkemizde 1950-1960 yılları arasında hidroelektrik santraller yapılmış ve belirli bir pratik yaşanmıştı. Bu pratik, hidroelektrik santrallerin planlandığı dönem içinde bitirilemediğini gösterir. Jeolojik açıdan iyi etüd edilmiş olan Keban Hidroelektrik Santralının da planlanan dönemde işletmeye alınmayacağı açıktı. Bunun içindir ki yurtsever elektrik mühendislerinin örgütü Elektrik Mühendisleri Odası bu durumu sürekli değerlendirmiş, linyit-hidrolik dengesinin kurulmasını önermişti. Fakat planlama tam tersine gelişti. Keban barajı ve hidroelektrik tesislerinin zamanından altı yıl sonra ancak biteceği gerekçesiyle ve bu dönemdeki enerji açığını kapatmak amacı ile, sözde kuruluş süresi kısa olan fuel-oil santralleri önerildi ve kuruldu. Petrol üreten ülkeler petrollerine sahip çıkıp petrol fiyatlarında büyük artışlar olunca da o dönemde (1972

yılında) % 39,8'i petrol ürünlerinden elde edilen elektrik enerjisi maliyetlerinde de büyük artışlar meydana geldi. İşte dışa bağımlılığın tipik bir örneği. Bunu takip eden yıllarda enerji açığı daha da artarak 1973 yılından itibaren kamuoyunun yakından bildiği elektrik kısıtlaması ve çalışma saatlerinin değiştirilmesi gibi enerji ekonomisi tedbirlerine gidildi. Öte yandan her yıl fuel-oil için ödenen döviz miktarı arttı, hayat pahalılığını ve enflasyonu körükledi. Giderek Keban Hidroelektrik Santralının devreye girmemesi enerji açığını daha da artırdı. Bunun üzerine geçici tedbirler alınmaya devam edilerek kuruluş süresi çok kısa olan gaz türbinleri santralleri kuruldu ve dış kaynaklı üretim bir kat daha pekiştirildi.

Keban Hidroelektrik Santralının devreye girmesiyle sorunlar yine çözülmedi. Bilindiği gibi elektrik enerjisi üretiminde pik güçleri ve sistem yedeğini karşılamak için de santralleri ihtiyaç vardır. Türkiye'deki sistem pik enerjisi karşılayacak nitelikte değildir. Diğer yandan gaz türbinlerinin de temel yük santrali gibi kullanılmasına rağmen sistemde yedek santral üniteleri yoktur. Bu durum bütün santrallerin sürekli çalışmasını getirmekte, periyodik bakımlar ve yenilemeler yapılamamaktadır. Bu ise büyük arızaları beraberinde getirmektedir. Bunun somut örneği Ambarlı Santralındaki kazan arızasıdır. Son çare olan gaz türbinlerinden sonra enerji darlığını gidermek amacı ile komşu ülkelerle enerji alış veriş gündeme geldi. Komşumuz Bulgaristan'la bir enerji protokolü imzalanarak tesisler yapıldı ve işletmeye alındı. Bu uygulama aslında enerji alış veriş değil, enerji alışdır.

PLANLARIN UYGULANMASINDA GECİKMELER

Ülkemizdeki elektrik enerjisi planlamasının tarihi gelişim içerisinde kısaca anlatmaya çalıştım.

Bu darboğazları aşmak amacı ile kısa ve uzun vadeli tedbirler düşünülmüştür. Ancak kısa vadede ve önümüzdeki yıllarda da durum hiç de iç açıcı değildir.

Şöyle ki; kurulması 1973 yılında planlanan Soma Termik Santrali 2x150 MW, Yatağan 2x150 MW, Beypazarı 1x150 MW, Kangal 1x150 MW'lık termik santrallerin 1976 yılına kadar ihalesi yapılamamıştır. Plana göre bunların işletmeye alınış tarihleri 1978 yılı sonu veya 1979 yılı başıdır. Bu günden ihalesi üç yıl geciken bu santraller anahtar teslimi ihale edilse dahi planlanan tarihte tamamlanamayacaktır. Bu durumda önümüzdeki dönemde 1976 yılında 400×10^6 KWh, 1978 yılında 900×10^6 KWh, 1979 yılında ise 2×10^9 KWh'lık bir enerji açığı olacaktır.

1975 yılının sonuna kadar meydana gelen enerji açıkları daha önce anlatmaya çalıştığım dışa bağımlı bir yöntemle ekonomide büyük gedikler açması pahasına giderilmişti. Bundan sonra da bu yöntemler mi kullanılacaktır sorusunu sormak durumundayız.

Diğer yandan 9.10^9 TL'si dış olmak üzere toplam proje bedeli 14.10^9 TL ve 1200 MW olarak planlanan Elbistan Termik Santrali için de bir takım sorun-

lar bulunmaktadır. Dış finansman için gerekli 9.10^9 TL, kreditorlerin istekleri yerine getirilmediği için sağlanamamıştır. Kreditorler bu krediyi tarifeyle zam yapılması ile verebileceklerini bildirmektedirler. Bu da gösteriyor ki yatırımlar emperyalizmin denetimi altındadır. Projenin can damarı olan bu konular da halen askıdadır. TEK tarifeleri kurumun % 8 kâr sağlayacağı bir biçimde düzenlenmiştir. Ancak 1971'den 1975'e kadar girdilerin artışı bu kârlılığı azaltmış ve TEK'in yatırım olanaklarını kısıtlamıştır.

Son yıllardaki teşviklerle, kimya sanayii ve alüminyum sanayii, döküm sanayii dışında bazı teşebbüslerin ithal ettiği elektrotren gruplarının güç toplamaları 100-150 MW civarındadır. Bu gruplara ödenen meblağ ile tir santral kurulabilirdi.

BÖLGELER ARASI DENGESİZLİK

Hidrolik potansiyelimizin büyük bir kısmı Doğu Anadolu'da Fırat nehrinde toplanmıştır. Bu nehir üzerine Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralından sonra Aşağı Fırat bölgesinde Karakaya ve Karababa Santralleri planlanmıştır. Bu barajların finansmanı için Dünya Bankası suyun kontrolünü önermektedir, yani

petrol ün'ten ;i'n-v. !ÜHİTul;iri-irıza karşı sış; bir silah cl-aruk kullanmak isteireku ulir. Bu konu kursularınızla ilişkileri-rizi gerginleştiri-rek ve gide-rek bizi i'.çinci; dünyd ülkelerin-den koparacaktır. Kısaca emperyalizmin ekonomik örgütleri ül-kemizi bu yöntemle dt ekonomik ve politik baskı altına almak-tadır.

Keban Barajı ve Hidroelektrik Tesislerinde üretilen enerjinin binlerce kilometre batıda bulunan tüketicilere iletimi bu santraller için de geçerlidir. Bugüne kadar teşvik tedbirleri ve vergi muafiyeti gibi ayrıcalıklarla batıda ve Marmara bölgesinde sanayi tesisleri kurulmuştur. Enerjinin bu kadar uzak bölgelere taşınması büyük masrafları ve işli*ır.ne zorluklarını da birlikte getirmektedir. Bu sakıncayı ortadan kaldırmak ve kurulacak sanayi tesislerini doğuya kaydırmak için önlemler getirilmelidir. Bu sayede ülkemizde bölgeler arasındaki sosyal ve ekonomik dengesizlikler de bir ölçüde önlenmiş olacaktır.

Özel sektöre tanınan ayrıcalıklar teşvik tedbirleri ve vergi muafiyetleriyle kalmıyor. TEK Kanunu ile ülkemizde enerjinin üretimi, iletimi ve dağıtımı bu kuruluşa verildiği halde imtiyazlı elektrik şirketleri varlıklarını korumaktadırlar. Her ne kadar kanunda, mevcut imtiyazlı şirketlerin faaliyetlerine geçici maddelerle izin verilmişse de, bu kuruluşların varlığı kanunun ruhu ile çelişmektedir. Bu çelişkili durumun ülke yararına ortadan kaldırılabilmesi için, kanunun buyruklarının geçerli kılınması, yani imtiyazlı ortaklıkların TEK'na devredilmesi gerekmektedir.

TEK KANUNU VE BELEDİYELER

Belediyelerin de aynı açıdan incelenmesi gereken çeşitli sorunları vardır.

Nüfusumuzun büyük bir bölümü belediye sınırları içinde yaşamaktadır. TEK Kanunu çıkmadan önce, belediyeler elektrik enerjisi gereksinimini kendi santrallerinden ya da devletin

santrallarına bağlı dağıtım hatlarından sağlamaktaydılar. Belediye sınırlarındaki şebeke ve santrallar belediyenin mülkiyetinde ve işletmeleri de kendilerine aitti. Bu yolla belediyeler elde ettikleri gelirleri yöresel yatırımlara harcıyarak halkımızın hizmetine sunabiliyorlardı. Ancak elektrik enerjisi üretimi, iletimi ve dağıtımının tek elde toplanmasının gerekliliği de ortadadır, tşte bu amaçla Türkiye Elektrik Kurumu kuruldu ve belediyelerle ilgili olarak adı geçen kurumun yasası gereği belediyelere şebekelerinin yapılması, onarılması ve elektrik tüketiminden doğacak borçların ödenmesi, bu görevi yerine getiremeyen belediyelerin elektrik tesisleri ve işletmelerinin de kuruma devredilmesi öngörüldü.

Ülkemizde uygulanan ekonomi politikası ve bunun doğal bir sonucu olan çarpık sanayileşme gereği halkımız kırsal bölgelerden şehir merkezlerine göç etmekte dolayısıyla belediye hudutları genişlemekte, artan yerel nüfusa ve yeni yerleşme yerlerine elektrik, su, kanalizasyon, yol, gibi altyapı yatırımları yapmak gerekmektedir. Belediyeler için önemli bir gelir kaynağı olan elektrik satışının TEK'e devredilmesi belediyelerin elini kolunu bağlamaktadır. Bundan belediyelerin elektrik işletmelerinin TEK'e devredilmemesi gerektiği gibi yanlış bir sonuca varmamak gerekir. Biz ülkemizdeki elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımının tek elde ve TEK bünyesinde toplanmasından yanayız. Ancak bunu önerirken, halkımızın sağlığı, barınması ve çağdaş koşullarda yaşama olanaklarının sağlanması için de belediyelere yeni gelir kaynaklarının bulunması gereğini belirtmek istiyoruz.

ENERJİ AJANSI

Petrole dayalı üretimi etkilemesi açısından Enerji Ajansına da değinmek istiyorum.

Petrol üreten geri kalmış ülkeler petrolollerinin sömürülmesine engel olmak ve rezervlerini

korumak için kendi aralarında örgütlenerek "Petrol Üreten Ülkeler Birliği"ni (OPEC) kurmuşlardır.

Bundan en fazla rahatsız olan sanayileşmiş ülkeler de kendi aralarında OPEC'e karşı "Enerji Ajansını" oluşturmuşlardır. Enerji Ajansının kuruluş çalışmalarında ülkemiz batılılar açısından bu örgüte katılmasında yarar görülen ülkeler arasında değildir. Ancak OECD yasalarına göre OECD çerçevesinde bu türlü bir örgütün kurulabilmesi için hiç bir üyenin muhalif kalmaması gerekli idi. Türkiye ise muhalefet etmek bir yana, dışişleri gerekçelerine dayanılarak bu ajansa girmek istemmiştir.

Konuya girmeden önce petrol ihraç eden ülkeler birliği OPEC'e bağlı ülkelerle Enerji Ajansını kuran ülkeleri tanıtmakta yarar vardır.

OPEC'e bağlı ülkelerin (Suudi Arabistan, Abu-Dabi, Bahreyn, Irak, Kuveyt, Venezüella, Libya, Cezayir, tran, Nijerya, Endonezya) ortak özelliği, henüz sanayileşmemiş, tarım ürünleri ihraç eden, petrolü ve madenleri batı tröstleri tarafından işlenen ve pazarlanan, batıdan endüstriyel tüketim maddeleri, yarı mamul, ağır endüstri makine ve tesisleri yanında teknoloji ve bol miktarda da silah ithal eden ülkeler oluşudur.

Enerji Ajansının kurucu ülkeleri; Belçika, Kanada, Danimarka, Batı Almanya, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İngiltere, Amerika, İsveç, Avusturya ve İsviçre ise ileri sanayi aşamasına ulaşmış, dünyanın az gelişmiş ülkelerinin doğal kaynaklarını uluslararası şirketleriyle sömüren, işleten ve pazarlayan ve onlara bol miktarda endüstri malları, teknoloji ve silah satan ülkelerdir.

1973 yılında ABD tükettiği petrolün % 10'unu, Japonya ve Avrupa yaklaşık olarak % 80'ini ithal etmektedir.

Arap-İsrail savaşı sonunda İsrail, Suriye ve Ürdün'ün bir kısım topraklarını, Mısır'ın ise tüm Sina Yarımadasını işgal edince ve bu savaşta ABD İsrail'e silah yardımı ile, diğer Avrupa

ülkeleri de çeşitli şekillerde politik destek sağlayınca, Arap dünyası bu davranışa karşı birlikte hareket ederek bu ülkelere petrol ambargosu ile karşılık vermek zorunda kaldı.

Bunun sonucunda batı dünyası büyük bir enerji krizine girdi ve hepimizin yakından bildiği gibi haftalık çalışma günleri yeniden gözden geçirilip 4 güne, bazı ülkelerde 3 güne indirildi. Vasıtalara hız sınırlaması kondu, akaryakıt karneye bağlandı. Her ülkenin kendi başının çaresine bakmak telaşına düştüğü bu dönemde petrol fiyatları hızla arttı. 1972 yılından 1974 yılına kadar petrol fiyatlarında 4 kat artış oldu. Petrol üreten ülkeler fiyat artışlarıyla sorunun çözülebilemeyeceğini ve kaynaklarını kendilerinin işletmesi gerektiğini anlamış bulunmaktadır. Bu nedenle petrol üreten ülkelerin çoğu bu kaynaklarını devletleştirme hazırlanmaktadır.

Öte yandan sanayileşmiş batı ülkeleri bu çıkarlarını terk etmek istememekte, hatta bu uğurda hükümet darbeleri düzenlenmekte, savaşlar çıkartılmaktadır.

İşte Enerji Ajansının kurulma nedenlerinden biri de son ambargo olayında hazırlıksız yakalanan emperyalist-kapitalist blokun aynı açmazda düşmemek istemesidir.

Enerji Ajansının ana ilkeleri şunlardır:

1. Uygun koşullarda emniyetli petrol tedarik kaynakları bulmak,
2. Petrol ithalinin tehlikeye girdiği zamanlarda güç durumunda kalmamak için;
  - . Olağanüstü hallerde yeterlilik sağlamak üzere stoklar bulundurmak,
  - . Petrol tüketimini sınırlamak,
  - . Elde bulunan petrolü üye ülkeler arasında ihtiyaçlarına göre orantılı olarak paylaştırmak,
3. Petrol üreten ve tüketen ülkeler arasında ihtiyaçlarına göre orantılı olarak paylaştırmak,
4. Dünya petrol endüstri ve ticareti hakkında geniş kapsamlı bir bilgi alış verişi

sistemi geliştirip petrol şirketleri ile devamlı bir diyalog kurarak petrol endüstrisinde daha etkin bir rol oynamak,

5. Karşılıklı dayanışma içinde yapılacak araştırmalarda yeni enerji kaynakları geliştirerek ithal petrolüne bağımlılığı azaltmak.

Anlaşma metninde belirtilen konularda oylama oy çoğunluğu esasına göre yapılacaktır.

Petrol tüketimine göre üye ülkelerin sahip olduğu ağırlıklı oy oranları ise şöyledir:

Belçika	5
Kanada	9
Danimarka	4
B.Almanya	12
İrlanda	4
İtalya	9
Japonya	18
Lüksemburg	3
Hollanda	5
Norveç	4
İngiltere	10
Amerika	53
İsveç	5
Avusturya	4
İsviçre	4
Türkiye	4

Toplam 153

Anlaşma 10 yıl süreyle geçerli olacak ve Ajanstan ayrılmak isteyen bir ülke, girişinden itibaren 3 yıl geçmeden ve ondan sonra da ayrılma isteğine dair müracatı üzerinden 12 ay geçmedikçe Ajanstan ayrılamayacaktır.

Bu gerçekleri böylece saptadıktan sonra ülkemizin Enerji Ajansına girmesiyle ilgili sakıncaları şöyle sıralamak mümkündür.

1. Bu Ajans Türkiye'nin son yıllarda iyi ilişkiler geliştirmeye başladığı, İran, Irak, Libya ve Suudi Arabistan'ın üye olduğu, Petrol İhraç Eden Ülkeler Birliği'ne karşı kurulmuştur. Türkiye bu ülkelerle dostluk bağları ile ekonomik işbirliğini güçlendirmeye çalışırken, diğer taraftan, bu ülkelere karşı kurulmuş bir örgüte girmeyi planlamaktadır.
2. Türkiye'nin bu dört ülkeyle olan geleneksel yakınlıkları nedeniyle petrol tedariki yönünden sıkıntıya girmesi söz konusu değildir.

Oyların 149'unun ileri sanayi ülkelerine ait olduğu ve ülkemizin sadece 4 oyu olan böyle bir birlikten, çıkarları onlardan çok farklı olan ülkemiz yararına kararlar alınması beklenemez.

3. Döviz sıkıntısı çeken ülkemiz böyle bir örgüte girmekle 90 günlük (yaklaşık 4 milyar TL değerinde) petrol stoku bulundurmaya mecbur kalacak bir petrol ambargosu uygulaması halinde bu stoklarını, ihtiyacı olan batı ülkelerine vermek mecburiyetinde kalacaktır. Oysa böyle bir durumda tamamen atıl kalacak 4 milyar TL ile bugünkü milli petrol şirketimiz TPAO gibi iki şirket kurulabilir ve daha yoğun petrol arama çalışmalarına girilebilir.
4. Ülkemizin, bu örgüte girmesi halinde milli petrol şirketimiz TPAO ve enerji kaynaklarımız ile ilgili her türlü bilgi batının ileri sanayii ülkelerine ve onların çokuluslu şirketlerine açılacaktır.
5. Batının bu ileri sanayi ülkeleri kendi aralarında ve kendilerine ait çokuluslu petrol şirketleriyle bütünleşmeye girerek az gelişmiş ülkelerin petrol kaynakları üzerindeki egemenliğini pekiştirmeye çalışırken Türkiye bu örgüte katılırsa, söz konusu petrol şirketlerinin ülkemiz çıkarlarıyla bağdaşmayan durumları yenden tescil edilmiş olacaktır.
6. Girildikten sonra üç sene ve ayrılma hususundaki müracaat üzerinden 12 ay geçmedikçe Ajanstan çıkılmamaktadır. Girmesi kolay fakat çıkması zor olan bu Ajans böylece yeni dış bağımlılıklar getirecektir.
7. Türkiye petrol alımları için dost petrol üreticisi ülkelerle yapmış olduğu her çeşit gizli anlaşmayı enerji ajansı üyelerine açıklamak mecburiyetinde kalacaktır.
8. Türkiye'de üretilen elektrik enerjisinin yarısı, fuel-oil ile çalışan santrallerden elde edilmektedir. Türkiye'nin bu ajansa girmesiyle bir petrol ambargosuna alın-

ması halinde elektrik enerjimiz yarı yarıya kesilebilecektir.

Buraya kadar açıklananlardan şu gerçeğin çok açık olarak ortaya çıkmış olması gerekir.

Ülkemiz Enerji Ajansına girmekle bundan bir takım yararlar sağlamak şöyle dursun aksine çok güç durumlarda kalabilir. Bu nedenle ülkemiz Enerji Ajansından çıkmalıdır.

TEKNİK ELEMANLARIN DORUMU

Son olarak teknik eleman sorunlarına da değinmek istiyorum. Teknik eleman sorunları hâlâ çözüm beklemektedir. Ülkemizde elektrik enerjisi yatırımları ve bunun gibi altyapı yatırımları devlet eliyle yapılmaktadır ve bu yatırımlar sürekli. Yatırımın süreklilik göstermesi ise devamlı planlamacı projeci ve tesisçi teknik elemanların yatırımcı kuruluşlarda bulunmasını gerektirir. O halde kadrolar bir yandan yenilenirken diğer yandan da yetişmiş personelin elde tutulması zorunluğudur. Bugüne kadar uygulanan personel politikası ile yenilenen ve yetişmiş teknik personeli devamlı olarak yatırımcı kuruluşlarda tutmak mümkün olmamıştır. Üstelik çoğu kez geri teknoloji ile birlikte uzman adı altında getirilen ve çok defa meslekle ilgisi olmayan, yerli teknik personelin de çalışmasını bir ölçüde kısıtlayan, ücret ayrıcalıkları getiren yabancı teknik personel istihdam edilmektedir.

Ayrılıkları bir ölçüde gidermek için yan ödemeler, torba kadrolar, güçlük zamları gibi ücret ayarlamaları getirilmişse de, bu tür uygulamalar da teknik elemanlarımız arasında yeni sorunlar yaratmış, mevcut ayrıcalıkları körüklemiştir.

Bugün artık tüm teknik elemanlar çalışanların bir parçası olarak, kapıkulu niteliğinden kurtulup yatırımlarda söz sahibi olacak biçimde yönetime katılmak, sendikal haklarını almak ve işçi statüsünde çalışmak mücadelesi içindedirler.

Teknik kongreye başarılar diler saygılar sunarım.